

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1909. Leto XXVI.

Obseg: Važnost gnojnice in šviški gnojnični voz. — Dušičnata umetna gnojila. — Novoustanovljena čebelarstva zadruga. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Važnost gnojnice in šviški gnojnični voz.

Ena najvažnejših hиб našega gospodarstva je nezadostna poraba gnojnice, ali recimo naravnost, da se gnojnica pušča skoraj popolnoma v nemar.

Jadikujemo nad velikimi stroški in bremenami kmetijstva, o visokih davkih, dragih delavcih, in nam prirojeni kramarski duh nam veva iskati postranskih zaslužkov zunaj kmetije, ki jo pa zanemarjamo.

Po svetu iščemo vinarjev, doma pa izgublamo krone!

Milijone hektolitrov gnojnice se pri nas neporabljene izgubi, kar pomeni najmanj toliko kron izgube.

Čudom bi se naš kmet čudil, če bi si ogledal govejo živino po šviških planinah, kajti njegova goveda so v primeri s to živino res pravcate »hrvatske buše«. Če bi hotel zvedeti glavni vzrok temu, bi si mu ne bilo treba dolgo beliti glave, ogledati bi si moral le ondotne travnike in pašnike. Dočim so pri nas travniki večinoma zanemarjeni, jih tamkaj oskrbujejo gospodarji čim najbolj.

Rodovitnost in vrednost travnikov bi pa tudi pri nas lahko povzdignili, če bi med drugim nabirali gnojnico v gnojničnih jami, ki si jo napravimo v primerni velikosti, bodisi pod gnojiščem, bodisi na

strani. Gnojnica ima v sebi razne redilne snovi za travne rastline, in sicer že raztopljene, tako da jih rastline lahko koj uživajo. Gnojnica je zlasti bogata kalija in dušika. Da pa dušik ne uhaja iz gnojnice v podobi najdragocenejše in najvažnejše snovi, amoniaka, moramo gnojnično jamo zapirati in pridejati tuintam približno 1 kg žveplove kisline na 70 kg gnojnice. To gnojilo je tudi tem boljše, čim manj ima primešane deževnice. Da nam gnojnica ne uhaja iz jame v zemljo, je treba tla in stene jame potlakati, oziroma obzidati.

Ker gnojnici manjka fosforove kisline, je treba

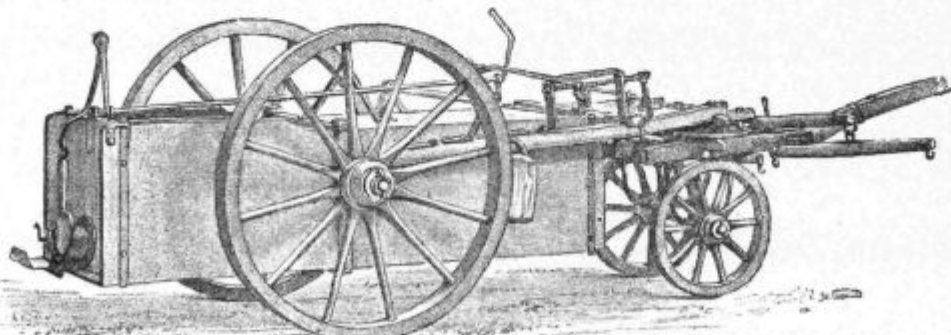
travniki gnojiti tudi n. pr. s Tomasovo žlindro.

Za vožnjo gnojnice si mora kmetovalec dati napraviti poseben sod ali »lajto«. Da pa dobi gnojnico iz gnojnične jame, naj si naroči sesaliko.

Nabirajte to dragoceno snov,

ki so pravi zlati za gospodarstvo, in vozite jo na svoje travnike ob deževnem vremenu, da se pomeša v zemlji z deževnico, ker bi bila sicer sama premočna in potem škodljiva! Imeli boste potem tudi na travnikih v suhih legah obilne košnje.

Švicarji so jako praktični ljudje in zbog velike in mnogokratne porabe so si izmislili za razvažanje gnojnice posebne gnojnične vozove, kakor kaže pod 4. Namesto okrogle lajte je na zadnji premi štirioglasta,

Podoba 4.

pokrita truga, ki leži med zadnjima kolesoma. Truga je trdno vdelana na vozu, tako da rabi ta voz samo za prevažanje gnojnice. Na prvi pogled je malo čudno, da imajo za vožnjo gnojnice posebne vozove, ali če pomislimo, kako pogosto se rabijo ti vozovi, je to popolnoma opravičeno. Po teh krajih gnoje travnike in sadne vrtove po vsaki košnji z gnojnico, in ker se kose ti prostori tekom poletja tudi po petkrat, so gnojnični vozovi zmeraj v delu. Ti vozovi imajo pa tudi razne druge prednosti, vsled česar so priljubljeni po vsi vzhodni Švici. Glavna prednost je v tem, da so truge nizko umeščene in se ne zvrčajo po teh gričastih krajih. Zaradi nizkih koles na prvi premi se da gnojnični voz na mestu obračati, kar tudi ni brez pomena v sadnih vrtovih. Nadalje vidimo, da se dá škropilnik (zadaj na trugi) odpirati odspredaj in da se dá tudi truga s posebno pripravo, ki je podobna zavori, zadaj znižati in zvišati, kakor je treba, da se popolnoma izprazni. K vsem tem prednostim se pridruži nazadnje pa še to, da se ti gnojnični vozovi prav lahko polnijo, ker se tako natočijo kakor škač vina pod sodom. Po teh krajih so namreč gnojnične jame tako umeščene, da leže z ene strani toliko od tal, da je mogoče pred nje pripeljati voz, jamo pa po posebni pipi tako izprazniti, kakor se n. pr. izprazni sod vina. To je po teh krajih običajno in pri poševni legi sveta povsodi mogoče.

Tudi pri nas je marsikje mogoče gnojnično jamo tako prirediti, in resnično smo take jame že marsikje na Kranjskem našli pri kmetovalcih, ki pridno prebirajo naš list in se ravnaajo po naših nasvetih.

Dušičnata umetna gnojila.

1. Ktera umetna gnojila za prehranjevanje z dušikom so naprodaj.

Solitrna kislina, amoniak in organske snovi so spojine ki v njih moremo dušik kupiti.

Solitrov dušik, ki ga imamo v čilskem solitru, rastline neposredno uživajo.

Amoniakov dušik, ki se nahaja v amonijevem sulfatu, se v zemlji najprej mora izpremeniti v solitrno kislino in ga šele potem more rastlina užiti.

Organske dušičnate snovi, ki so n. pr. v kostni moki, gvanu, roženi moki i. t. d., pa morajo narediti iz svojega dušika najprej amoniak, iz tega solitrno kislino, in ta je šele rastlinska hrana.

Rastlina uživa dušik le v solitrni obliki. Amonijeva sol in organska dušičnata gnojila preživljajo rastlino le v toliko, v kolikor morejo tvoriti solitrno kislino. Računa se, da dá 100 delov amoniakovega dušika 90 delov solitrovega dušika.

Najhitreje torej učinkuje čilski soliter, nekaj počasneje amonijeva sol in zatem pridejo razne dušičnate organske snovi.

Glede umne porabe čilskega solitra in amonijeve soli velja načelo, da je množino dušika po možnosti natančno prilagoditi potrebi rastlin.

V kmetijstvu hodita kot dušičnata umetna gnojila le čilski soliter in amonijev sulfat v poštev, zato v tem spisu le o njih govorimo.

2. Gnojilna vrednost čilskega solitra v razmerju k gnojilni vrednosti amonijevega sulfata.

Že pred 25 leti je profesor dr. Maerker pri svojih poskusih dognal, da čilski soliter močnejše učinkuje,

kakor amonijev sulfat pri isti množini dušika. Novejši poskusi prof. dr. P. Wagnerja to potrjujejo. Kaj je temu vzrok? Vzroki morejo biti različni. Najprej je upoštevati, da se pretvarjanje amoniaka v solitrov dušik ne zvrši brez izgube dušika. Če se ta izguba šteje tudi okroglo 10 %, vendar manjši učinek amonijevega sulfata še ni pojasnjen, kajti ta znaša povprečno 30 %. To izgubo je bržkone pripisati izhlapevanju enega dela amoniakovega dušika. Poskušnje so namreč pokazale, da je nevarnost izhlapevanja tem večja, čim več je ogljikovokislega apna v zemlji. Sicer se je poprej reklo: čim bolj je zemlja apnena, tem gotovejši je učinek amonijevega sulfata. Ali je to res? Ne, vsaj ne brez utesnitve. Apno ima na učinek amonijeve soli ugoden in neugoden vpliv. Apno ugodno vpliva, ker pospešuje pretvoritev amoniakovega dušika v solitrov dušik, neugodno pa vpliva, ker dela v amonijevem sulfatu spojeni amoniak zelo hlapen. Veliko je torej od tega zavisno, kateri vpliv je močnejši, in pri porabi amonijevega sulfata je pravilno ravnati, da je izguba po izhlapevanju tem manjša.

3. Kako je pravilno rabiti amonijev sulfat?

Na to vprašanje odgovarja prof. dr. P. Wagner takole, in sicer s pridržkom, kajti vse tozadevne okoliščine še niso dognane:

1. Potreseni amonijev sulfat je kmalu podvleči, zlasti če so pognojena tla zelo apnena ali če se je celo z apnom gnojilo.

2. Amonijevega sulfata ni preplitvo v zemljo spraviti, da ne izhlapeva, pa tudi ne pregloboko, da se ne zavira presnavljanje v solitrov dušik.

3. Če se obenem rabi kak superfosfat, je bržkone dobro amonijev sulfat z njim mešati, ker se potem presnavljanje z apnom skoraj gotovo zavlačuje.

4. Morda sploh ne kaže močno apnenih tal gnojiti z amonijevim sulfatom, ali pa je prav previdno ravnati.

5. Bržkone učinkuje amonijev sulfat bolje na težji, glinasti zemlji, kakor na rahli, peščeni, zlasti če je zadnja močno apnena ali če je bila z apnom gnojena.

4. V katerem času je gnojiti s čilskim solitrom ali z amonijevim sulfatom.

Ker se dušik čilskega solitra v zemlji ne veže, temveč ostane prost in ni izključeno, da ga na takih tleh deževnica v globočino spere, zato je z njim tako gnojiti, da ga rastline morejo takoj uživati.

Z amonijevim sulfatom je navadno nekoliko poprej pognojiti kakor s čilskim solitrom ter ga ni rabiti za gnojenje na glavo, t. j. po vrhu, ne da bi se podvlekel. Vendar je pretirano trditi, da je amonijev sulfat že 4 do 6 tednov pred setvijo jarine rabiti, in ni resnično, da je brez učinka pri gnojenju samo po vrhu.

Amonijev sulfat se more rabiti malo pred setvijo jarine, in gnojenje po vrhu, ki sicer ni splošno priporočeno, učinkuje ob ugodnem vremenu enako kakor gnojenje ob setvi. Če je v zemlji dovolj apna in je gorko vreme, potem se amoniak hitro pretvarja v solitrno kislino. Napačna je torej misel, da je dati ves dušik za ozimino z amonijevim sulfatom že jeseni, kajti dati ga je le toliko, kolikor ga ozimina more porabiti do zime, ter je večji del prihraniti za pomlad, drugače se izgubi veliko dragega dušika.

Na apnenih ali z apnom pognojnih tleh se priporoča amonijev sulfat kmalu podorati ali podvleči.

Amonijevega sulfata ni nikdar mešati s Tomasovo žlindro in z njim tudi ni nikdar obenem z žlindro gnojiti, temveč je nekaj časa počakati.

5. Zakaj ima c. kr. kmetijska družba kranjska amonijev sulfat v zalogi?

Naša družba ima sicer tudi v zalogi čilski soliter, a ta je silno drag in se še podraži, ker ni mogoče naenkrat kupiti velikih množin. Tega gnojila se pri nas namreč še malo porabi in ga je v navadnih skladiščih težko hraniti, ker močno nase vleče vlago iz zraka.

Amonijev sulfat se pa lahko hrani in se ga zato lahko naroči več vagonov naenkrat. Res je dušik v amonijevem sulfatu z ozirom na pretečo izgubo, kakor gori popisano, za kakih 30 % manj vreden kakor dušik v čilskem solitru, a če je amonijev sulfat v razmerju toliko cenejši, ali še cenejši, potem se v večini slučajev z istim pridom lahko rabi, kakor čilski soliter, ali včasih še z boljšim, zlasti če kilogramski odstotek dušika v amonijevem sulfatu veliko manj stane kakor v čilskem solitru.

Čilski soliter, ki ima v sebi 15 % dušika, stane pri nas povprečno 34 K 100 kg, torej stane 1 kg dušika 2 K 26 h.

Amonijev sulfat, ki ima v sebi 20 % dušika, bo pa stal pri nas 31 K 100 kg, torej bo stal 1 kg dušika 1 K 58 h in bo torej amonijev dušik pri nas več kakor za 30 % cenejši od dušika v čilskem solitru, kar torej popolnoma odgovarja vrednostnemu razmerju med amonijevim sulfatom in čilskim solitrom.

Novoustanovljena čebelarska zadruga.

Spisal A. Žnideršič, podpredsednik osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani.

Čebelarstvo nima za narodno gospodarstvo nikjer na svetu tako važnega pomena kakor pri nas, ne le vsled tega, ker imamo najrodovitnejše in najpridnejše čebelno pleme, temveč tudi zato, ker je naša čebela vsled teh svojih lastnosti in vsled svoje krotkosti priljubljena po širnem svetu. Da imajo drugorojci, n. pr. Nemci, Angleži ali Francozi take pogoje za čebelno trgovino, kdaj bi že bila v vseh podrobnostih organizirana.

Že več časa zasledujem misel, ustanoviti pri nas čebelarsko zadrugo, in letos je ta misel do uresničenja dozorela.

Odbor našega čebelarskega društva, zlasti pa gosp. predsednik, je z vso vnemo pohvalil mojo namero, in vsled tega sem šel na delo, sestavil in predložil pravila, ki so med tem časom že potrjena. Novi odbor v kratkem skliče prvi redni občni zbor, da se dá zadrugi konkretno lice.

V naslednjem hočem opisati, kakšno nalogo bo zadruga imela in kako jo bo izvrševala.

Znao je, da se pri nas splošno še vedno čebelari — z redkimi izjemami — po starem kopitu, t. j. da se za panje rabijo iz šestih desak zbita korita, da se poleti pusti rojiti, kar rojiti hoče, in da se jeseni izbirajo pretežki in prelehki panji ter se prodajajo medarjem. Ti pomore čebele z žveplom, satje z zalego, medom in mrtvimi čebelami pa združajo skupaj ter iz te drozge na stiskalnicah pridobivajo zmes, ki je vsemu prej podobna kakor medu. Ali ni škoda za zlatorumeni med, ki bi se dal po visoki ceni razpečati; ali ni škoda za milijone pridnih živalc, ki bi nam še mnogo moglo

zaslužiti, ali pa bi jih za lepe denarce prodati mogli? Da se to ravnanje da odpraviti, dokazujem jaz s svojo mnogoletno skušnjo. V Ilirski Bistrici sem ustanovil trgovino, ki nam daje navodilo, po tem načinu organizirati vse naše čebelarstvo.

Sestavil sem posebne vrste panj za 7 Gerstungovih satnikov, po Albertijevem sestavu. Dolnja polovica prednje končnice se odpira, da je mogoče tam roj v panj ogrebsti. Opravlja se panj od zadaj. Na satnike se prilepijo, kakor je to potrebno, na gornjem delu začetki iz umetnega satja.

Take panje, ki so zelo priročni, razdeljujem že nad pet let našim starokopitnim čebelarjem. Ker ne poznajo drugega dela pri čebelah, kakor da roj ogrebejo, jih ogrebajo v te panje ravno tako, kakor v svoje stare panje in jih tudi skladajo v čebelnjak na enak način. Čebele pa zidajo satje lepo v satnike, in jaz dobim jeseni, ko mi čebelarji prinesejo, kar so odbrali, veliko število obljudenih panjev s sedmimi, večinoma lepo izdelanimi satniki, ki so bolj ali manj napolnjeni z medom.

Sedaj naj pa pove vsak, kdor pozna prednosti premakljivega satja, če ni vsebina takega panja najmanj dvakrat toliko vredna, kakor vsebina navadnega kranjskega panja. Dela pa ni imel čebelar z njim nič več.

Čebelarji v našem okraju rabijo sedaj le take panje in so stari skoraj popolnoma izginili, ker jim dajem na prosto, da mi jeseni le one panje dajo, ki jih ne mislijo vzimiti. Da je mogoče čebelarjem za vsebino takih panjev plačati boljše ceno kakor v starih, je jasno.

V takih panjih je pa tudi mogoče vsa ona dela izvršiti, kakor v drugih, s premakljivim delom. Na vrhu se nahaja 8 cm velika luknja, da se jim more nastavek dati. Med iz satnikov se more iztočiti; če ima jeseni en panj preveč, drugi premalo, dá se to zravnavati. Spomladi pa se tak panj lahko proda za najmanj dvakratno ceno od starih, in sicer čebele s satniki in z delom s panjem vred, ali pa se razpošilja samo ljudstvo na satnikih v preprostih zabojčkih.

Naloga zadruga bo, izdelovati take panje na veliko ter jih razdeljevati med svoje ude. Jeseni obljudene panje prejemati ter prodajati ali med in nage roje, ali jih pa prezimiti ter jih spomladi prodajati. Razentega bo zadruga prejemala od svojih udov jeseni in spomladi v prodajo tudi originalne obljudene panje, poleti roje in matice, ob vsakem času pa med, voščine in vosek.

Zato si bo morala pripraviti delavnice in potrebne čebelnjake ter nastaviti večje čebelarske mojstre.

Naloga zadruga pa bo tudi izdelovati, oziroma imeti v zalogi vse potrebščine za čebelarstvo, tako da bi vse, kar čebelar rabi, doma dobil, saj tako zelo take domače zaloge pogrešamo.

Zadruga bo svojim udom napravljala primerne načrte za čebelnjake, šla jim bo pri postavljanju čebelnjakov na roko ali pa jim tudi sama čebelnjake postavljala.

Prepričan sem iz svoje mnogoletne skušnje, da se mora čebelarstvo povsod splačevati, kjer je dovolj paše, in te je malone po vseh krajih naše domovine.

Udom, ki nimajo sredstev za napravo čebelnjakov itd., bo izposlovala posojila, ki se bodo primerno amortizirala stem, da bo zadrugnik oddajal svoj pridelek zadrugi. Saj obstoje dandanes stavbinske zadruga, ki zidajo svojim udom hiše, ne da bi ti imeli kaj premoženja. Potom 33letne amortizacije, ki znaša z obrestmi vred manj kakor bi moral ud plačevati za enako sta-

novanje, je bišo v tem času plačal. Zakaj bi se ne mogli tudi čebelnjaki na ta način postavljati. Z 800 do 1000 kronami je mogoče napraviti čebelnjak z omarami za satje in 40 popolnimi panji ter z vsem potrebnim orodjem, če se v lastni režiji dela. Če bi se hotelo ustanovno glavnico 1000 K v 15 letih amortizirati, odplačevati bi bilo treba na leto z obrestmi vred okrog 90 K. Panje bi čebelar lahko obljudil s preselitvijo iz kmečkih in z roji. Saj 40 panjev se kmalu lahko napolni.

Meni je dal povprečno vsak panj v zadnjih dveh letih, ko smo imeli dobro, čeprav ne najboljšo letino, 20 kg medu. Prodajam ga po 1 K 60 h, kar znaša 32 K. Razentega sem vzel mnogim panjem po 1 kg težke roje, ki jih prodajam po 10 do 12 K.

Znameniti čebelar Preus na Nemškem računa na panj povprečno 30 K čistega dobička. Računajmo pa po najnižji ceni, da nam panj v slabih in dobrih letih prinese povprečno le 15 K čistega dobička, tedaj 40 panjev 600 K, ostaja vsekakor lep dobiček za malo dela.

Če ima čebelar vse pripravo urejeno, mu je mogoče kot postransko delo tudi mnogo več panjev opravljati, da ima le pri nekaterih glavnih delih pomočnika. Rojijo itak čebele v mojih panjih nikdar ne.

Za čebelarstvo, ki bi bilo po mojem sestavu urejeno, bo prinašal „Slovenski Čebelar“ navodila, in kdor se bo hotel količkaj potruditi, bo imel gotovo dobiček, v dobrih letih še prav lep.

Začeti bo seveda treba pri čebelarjih, ki imajo dovolj izkušnje; začetniki se pa le polagoma uvedo.

Mogoče bi pa tudi bilo postaviti za vse čebelarje enega kraja skupen čebelnjak, kjer bi imel vsak svoj oddelek.

Zadruga bo prevzemala od svojih udov voščine, jih predelovala v vosek, ki ga bo mogla s praktičnimi stroji bolj temeljito iz voščin ločiti. Prevzemala bo vosek ter napravljala umetno satje proti nizkemu odplačilu. Preskrbovala bo svoje ude z dobrim, zanesljivim pitancem, s cenim sladkorjem za jesensko krmljenje itd.

Pospeševala bo trgovino s čebelami stem, da bo izdajala knjižice, ki govore v prilog kranjski čebeli, ter jih po svoji ceni oddajala čebelarjem trgovcem. Delala bo na to, da se trgovina s čebelami povzdigne, da se dosežejo pri prodaji enotne cene in se izločijo iz trgovine vsi nezdravi pojavi.

Izkratka: od zadruga bo imel vsak čebelar korist in dobiček.

Roko v roki pojde zadruga s „Slovenskim čebelarjem“ družstvom, tako, da se bosta spopolnjevala. Prirejala bo zadruga shode, tečaje, predavanja in razstave.

Branila se ne bo tudi zvez z drugimi društvi, ki od njih pričakuje koristi. Izločeno pa bo vsako strankarstvo in se bo strogo držala gospodarskega programa.

Zadruga bo mogla začeti poslovati le tedaj, če bo imela zadostno število udov. Ker pa hoče navadno vsak počakati, kako se podjetje razvije, gre nabiranje udov zelo počasi. Če je našim čebelarjem, ne le kranjskim, temveč tudi štajerskim, koroškim in primorskim, na tem, da z enim sunkom podjetje v tir spravimo, prosim, naj mi jih takoj mnogo naznani svoj pristop.*

Dal Bog, da bi se uresničile besede našega zaslužnega g. predsednika: „To so pravi cilji naprednega čebelarstva, ki mora za njim stremeti vsak čebelar!“ Kdor je ud „Čebelarskega društva“, mora postati ud „Čebelarske zadruga“!

* Pravila zadruga so že potrjena. Kdor želi pristopiti, mu jih pošljem, še preden mi naznani pristop, oziroma jih dobi na občnem zboru dne 2. februarja v Ljubljani. Op. pis.

Zadruga se bo imenovala „Kranjska čebelarska zadruga“, svoj delokrog pa bo imela tudi zunaj Kranjskega. Delež bo znašal 10 K ter se bo mogel plačevati v letnih obrokih. Prvi obrok je 2 K. Vsak ud bo jamčil z dvajsetkratno vsoto deleža.

Računati moremo na podporo države in dežele, saj je taka zadruga za narodno gospodarstvo velikega pomena.

Če bo odboru nove zadruga prav, sem pripravljen odstopiti zadrugi vse svoje čebelarske naprave in trgovino, tako da ji ne bo treba drugega, kakor razširiti to trgovino v tej smeri, kakršno sem ji jaz dal.

V Il. Bistrici, meseca januarja 1909.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 17. Prodajal sem na Koroško nekomu za lastno porabo večjo množino vina, in kupec mi je sedaj pisal, da mora plačati od tega vina dac po 3 K od hl, čeprav je vino namenjeno samo za domačo porabo. Ali je res na Koroškem tak zakon, da mora plačati užitnino od vina tudi zasebna stranka, ki rabi vino samo za dom? (J. G. v S. B.)

Odgovor: Užitnina od vina je posredni državni davek, in veljajo dotične določbe za vso državo, torej za Koroško ni izjeme. Če kdo kupi na Koroškem vino za svojo rabo, ni nihče upravičen tega vina obdavčiti. Morda ima pa dotična stranka na Koroškem ljudi proti plačilu na hrani in jim daje poleg hrane tudi vino; v tem slučaju seveda je vino obdavčiti.

Vprašanje 18. Lansko leto sem naredil kapnico iz betona ter sem vanjo napeljal po žlebovih vodo s strehe, ki je krita z novo opeko. Doslej se je nateklo v to kapnico nad polovico vode, ki pa ima tako hud okus in duh po apnu, da ni porabna. Odkod prihaja ta okus in duh: od betona, od opeke ali od česa drugega, in kako bi bilo odpomoči da bi bila voda porabna za vsako reč? (M. S. v K.)

Odgovor: Če sami pravite, da ima voda duh in okus po apnu, potem ta njena lastnost ne more od drugod prihajati, kakor le od betona ali od opeke. Nedvomno ima voda lastnost, da topi apno. Kadar bosta beton ali opeka izlužena in ni vzrok morda kje drugje, potem se bo natekala v kapnico za vse reči porabna voda. Apna pa ni težko iz vode odpraviti, in sicer tem potom, da se vanjo vlje primerna množina žveplene kisline, ki se z apnom spoji v žveplenokislo apno, ki je lepo bela v vodi nerastopljiva snov in se zato na dno vleže. Pošljite vodo preiskat v kmetijsko-kemijsko preskušališče v Ljubljani; tamkaj Vam doženejo, odkod njen duh in okus, in če je vzrok apno, Vam povedo, koliko žveplene kisline bo v vodo vlit in z njo dobro pomešati, da se vse apno na dno obori in da ne dodaste preveč žveplene kisline, ki bi potem ostala prosta v vodi in bi škodovala zdravju ljudi in živali.

Vprašanje 19. Ali sme mesar hoditi prodajat meso svoje zaklane živine v drugo občino? To dela eden pri nas, ki prodaja meso ob nedeljah in praznikih po vezah za vrati. Ta mesar prihaja dve uri daleč, in se ne ve, kakšno je meso in ali je pregledano. (J. O. v G.)

Odgovor: Vsak mesar, ki dobi obrtno dovoljenje, ga dobi za prostore, ki jih v prošnji navede in ki jih obrtna oblast potrdi, da zadoščajo zdravstvenim zahtevam. Če ima pri Vas dotični mesar dovoljenje prodajati meso tudi v Vaši občini, potem je vse v redu, drugače pa nima pravice. Prav gotovo pa obrtna oblast ni dala dovoljenja prodajati meso po vezah, ki navadno ne zadoščajo zdravstvenim zahtevam.

Za vsako meso, ki ga mesar prodaja, mora imeti ogledni list od mesogledca tiste občine, kjer kolje. Če pa mesar prodaja meso v drugi občini, pa tudi ta sme zahtevati, da se meso pregleda po njenem mesogledcu.

Vprašanje 20. V svojih zidanih svinjarih nameravam kuriti zaradi mladicev, a čujem od mnogih strani, da prasiči postanejo božjastni, če je svinjak s kurjavo segret. Ali je kaj resnice na tem? (A. C. v L.)

Odgovor: Predvsem Vam bodi povedano, da ni prav nobene razlike med toploto, ki prihaja od peči, in med ono, ki prihaja iz dobro narejenega svinjaka samega ter izhaja od živali. Sicer je pa božjast živčna bolezen, ki je nikdar ne povzroči toplota, in je torej nezmislno trditi, da mladi prasiči v zakurjenih ali sploh toplih svinjarih dobe zaradi toplote božjast. Če ni neobhodno potrebno, tudi mi ne zagovarjamo kurjenja svinjakov, ker se stem prasiči preveč omehkužijo. Pravilno narejen svinjak bodi samodsebe dovolj gorak, t. j. segrevajo naj ga zadosti prasiči s svojo toploto, ki se ne sme prehitro izgubljati vsled slabe sestave svinjaka. Če je pa svinjak vsled napačne sestave, ali če je velik in premalo napolnjen, vendar premrz, potem se sme brez nevarnosti toliko kuriti, da se doseže zadostna toplota. Pri nas mnogokrat zamenjujejo prasičjo božjast z neko drugo boleznijo, ki prihaja od pokvarjenega želodca in prehlajenja in ki se kaže v tem, da prasiči postanejo na nogah mrtvoudni. K tej bolezni pa največ pripomorejo poleg napačnega krmljenja mrzle stene, ki ob njih prasiči leže, nadalje mrzla tla in najbolj tista tla, ki imajo raze in spodaj prazen prostor, da skozi vleče, kajti, prasič vobče ne zahteva velike toplote, pač pa je prav zelo občutljiv proti enostranskemu shlajevanju ali prepihu.

Vprašanje 21. Ali niso prekuhane vinske tropine brejim kravam škodljive in tudi mladi govedi, dasi iz skušnje prejšnjih let vem, da so take tropine volom prav dobro teknile? (A. K. v P.)

Odgovor: V vinskih tropinah je precej vinskokislega kalija, ki neugodno vpliva na breje živali in lahko povzroči izvrženje. Iz tega vzroka Vam je biti previdnim s pokladanjem vinskih tropin brejim kravam, dočim drugi govedi v primerni množini nič ne škodujejo in se morejo s pridom pokladati. Če se na dnu žganjarskega kotla zbrana tekočina, ko se jenja kuhati, odljije, potem ne pride veliko vinskokislega kalija v tropine in niso nevarne brejim kravam.

Vprašanje 22. Kupil sem jeseni pri sodarju v Ljubljani štiri nove hrastove vinske sode po 600 l. Sode sem dal izpariti. V teh sodih je prišlo iz Dalmacije vino, in ko sem ga vkletil, so bili sodi mokri, kar sem pripisoval dolgi vožnji in močnemu vinu. Sedaj je pa preteklo že mesec dni, a sodi še vedno puščajo, pa ne le na skladu dog, temveč na celem lesu. Kako preprečim izcejanje vina iz sodov? Ali imam pravico terjati od sodarja povračilo za škodo, oziroma druge sode, ker sem se pri nakupu pogodil za dobre in zdrave sode? (J. Š. v S.)

Odgovor: Hrastovina, zlasti njena belina, če je zrastle na globokih, rodovitnih tleh, je silno luknjičava in močno prepušča vino. Tak hrastov les ni dober za vinsko posodo in tudi ni trpežen. Vsekako morate sode izprazniti, dobro izprati, posušiti in šele potem jih popraviti. Med sklade dog, ki puščajo, je trdno vmašiti položene bombaževe niti, in potem je sod od zunaj prepleškati z lakom, ki se napravi iz enega dela terpentinovnega olja in dveh delov kolofonije. Terpentinovno olje se s kolofonijo v kakem loncu na zmernem zaprtem ognju (štedilniku) segreje in meša. Tako lakiran sod ne prepušča vina, vendar more zrak še vedno skozi luknjice. Še bolj se zamaše luknjice s parafinom. V to svrhu je suh sod na kak način segreti in vroč les namazati s

segretim parafinom, ki se zaje precej globoko v les. Če bi se moker in mrzel sod s parafinom namazal, bi se ta poprej odluščil. Pri naši družbi dobite za 10 h tiskano navodilo, kako se pravilno ravna z vinsko posodo. — Če imate pravico do povračila škode, oziroma zahtevati, da Vam sodar da druge, boljše sode, je težko razsoditi, kajti to je zavisno od dogovora in če imate še čas, dati sodarju neprimerne sode na razpolaganje. Vaša dolžnost je bila sprejeti sode pregledati in jih takoj dati na razpolaganje, če niso bili dobri. V slučaju pravde sodnik lahko različno stališče zavzema in je izid vedno dvomljiv.

Vprašanje 23. Ravno kar sem kupil kravo, ki ima storiti sredi meseca marca. Sedaj sem pa zapazil, da tej kravi prihaja semtertja iz sramnice neka črevesu podobna reč. Kaj je to, ali je nevarno in kako je od pomoči? Kravo sem kupil s to napako in zato tudi vprašam, če sem jo oolžan obdržati in če lahko zahtevam, da jo prodajalec nazaj vzame? (F. D. v H.)

Odgovor: Vaša krava ima trut, t. j. iz sramnice stopa telčnik. Vzrok tej bolezni so oslabiljene vezi, ki telčnik drže, nadalje preveč viseče staje, vsled česar ubrejeni telčnik venkaj sili. Tudi pokladanje prevelikih množin mokre krme in premočno napajanje lahko povzroči trut, ker prenapolnjeni drob tišči na telčnik. Če ima krava trut že dva meseca pred porodom, je to vsekako opasno, kajti trut je sploh nevaren, celo pa pozneje ob porodu, ker krava prav lahko vsled njega pogine, če ni prave in pravočasne pomoči. V knjigi „Soseba Razumnika govedoreja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K, najdete to bolezen popisano. Prvo, kar morate storiti, je, da kravo v hlevu tako postavite, da bo z zadnjim koncem vedno više stala in ležala. Nujno Vam priporočamo poklicati živinozdravnika, ki Vam da navodilo, kako je ravnati s tako kravo. Če ste kravo s to napako kupili in prodajalec napake ni povedal, potem se kupčija da razdreti, in če hočete to storiti, se posvetujte s kakim pravnikom.

Vprašanje 24. Ali je mogoče mladi govedi, ki ji rogovi napačno rasejo, te nekoliko naravnati? Nekateri mi svetujejo, naj rogove na gorenji strani par mm globoko napilim. (A. V. v S.)

Odgovor: Pri mladi govedi se vsekako dado napačno rastoči rogovi nekoliko, ali včasih celo popolnoma pravilno naravnati. V to svrhu se mora rog semtertja na tisti strani, kamor naj se zavije, nekoliko ostrgati s pilo, z nožem ali še bolje s koscem stekla. Vsled takega ravnanja je napetost pri rasti rogov na ostrgani strani manjša, na nasprotni strani pa večja, in zato se rog krivi. Še boljši uspeh se doseže, če se denejo rogovi v primerno napravo, ki jih sili rasti v nameravani smeri.

Vprašanje 25. Napraviti nameravamo novo vožno pot na drugem koncu njiv ter smo vsi razen enega pripravljeni odstopiti v to svrhu potrebni svet. Ali je mogoče dotičnega, ki noče odstopiti sveta za novo pot samo iz nagajivosti, k temu prisiliti, in kako nam je postopati proti njemu? (A. S. v R.)

Odgovor: Nihče ni dolžan v takem slučaju odstopiti svoj svet in pustiti posegati v svojo zasebno lastnino, zato nimate proti dotičniku nobenega drugega sredstva, kakor da se z njim poravnate.

Vprašanje 26. V seji občinskega odbora smo razpravljali o računih za leto 1908. Pri tej razpravi je župan trdil, da po novem zakonu ne sme več ves občinski odbor pregledati letnega računa, temveč da imata vanj vpogled samo dva ali pa trije svetovalci, in je samoodsebe nekako milostno dovolil, da sme račune pregledati vseh pet svetovalec, ter je pristavil, da drugi odborniki nimajo pravice podpisati. Isto je trdil tudi o proračunu, ki ga tudi smejo podpisati le svetovalci.

Ali je trditev župana po zakonu utemeljena in čemu nas je 18; odbornikov, če ima samo pet občinskih svetovalcev pravico vse narediti? (A. S. v S. V.)

Odgovor: Vse, kar trdi Vaš župan, je neresnično in neveljavno, ker je protizakonito. Za Kranjsko je veljaven občinski red z dne 5. marca 1862. l., ki je še danes veljaven in ni z nobenim novim zakonom izpremenjen, nadomeščen ali razveljavljen. Občinskih računov in proračunov res ni treba podpisovati od vseh odbornikov, a ugotavljati jih je v sklepčnih sejah občinskega odbora in je o njih narediti zapisnike, ki jih podpišejo župan in dva odbornika sploh. § 31. občinskega reda določa: Glede občinskega gospodarstva se odbor posvetuje in sklepa:

1. kadar se ima v občini kaj zgoditi z glavnim imetkom (premoženjem) in glavnim posestvom;

2. kadar se ima ustanoviti, kako naj se glavni imetek in posestvo uživa;

3. kadar se ima narediti preudarek občinskih prihodkov in stroškov, in skrbeti, da se določi, kar bi prihodkov bilo premalo;

4. kadar se potrjuje letni račun;

5. vselej, kadar so na vrsti take reči, ki ne spadajo k navadnemu gospodarstvu.

Iz tega § je razvidno, da se občinski odbor mora posvetovati o občinskem proračunu in o letnih računih, in če naj to nalogo vrši, morajo vsi odborniki vse postavke poznati, zato mora imeti vsak odbornik vpogled v vse občinske račune, in župan s svojimi svetovalci se sme ravnati glede stroškov in dohodkov edinole po sklepih vsega občinskega odbora. — § 48. občinskega reda slove:

Sklepi naj se zapisujejo v zapisnik, ki ga morajo podpisati predsednik, dva odbornika in zapisovalec. Vsak občan sme ta zapisnik brati, in tudi se mu ob njegovih stroških mora prepisati, če hoče. Sicer je pa vsakemu odboru na voljo dano, da naredi opravilni red za svojo in za občinskega starešinstva delavnost. — Občinske proračune in račune pregledati pa imajo pravico ne samo odborniki, temveč vsi občani, kajti § 66. občinskega reda se po zakonu z dne 10. aprila 1891. l. takole glasi:

Vsako leto ima sestaviti občinski glavar proračune dohodkov in stroškov skupne občine in njenih naprav za prihodnje upravno leto, in občinski odbor jih mora ustanoviti vsaj en mesec pred začetkom tega leta. Ko leto izteče, ima občinski glavar najpozneje v dveh mesecih račun dohodkov in stroškov vse občine in njenih naprav predložiti občinskemu odboru, da ga pregleda in reši. Proračuni in računi letni računski morajo vsaj 14 dni, preden jih vzame odbor v pretres, biti javno razpoloženi pri občinskem glavarju, da jih občinci lahko pregledajo, in kar bi kdo o njih opomnil, to se ima pri pretresanju vzeti v premislek. Vsakemu občincu se morajo tudi, če to zahteva, izročiti na njegove stroške prepisi proračunov in letnih računov.

Vprašanje 27. Kako se vzgaja čebula iz semena? Lansko leto sem naročil čebulno seme, ki je močno kalilo in rastline so bujno rasle, a čebulice so ostale drobne in razvilo se je le močno steblovje. Vse skupaj sem jeseni populil in so čebulice dobro ohranjene, dočim se je steblovje posušilo. Rad bi vpeljal pridelovanje čebule, ker naše ženske močno krošnjarijo s čebulnim semenom po svetu. (M. V. v S.)

Odgovor: Pridelovanje čebule je enoletno in dvoletno. — Pri enoletnem pridelovanju se čebulno seme bolj redko poseje (25 g na 9 m²) na dobro gnojeno in rahlo zemljo; seme se prav plitvo zagrebe in posejane grede je z desko potlačiti. Ob suhem vremenu je pridno zalivati. Meseca maja se vzkalile rastline razredčijo, da pride na eno po 8 do 10 dm² prostora. Gredo je pridno pleti in meseca julija se štibla k tlom pritisnejo, da se nalomijo, in če se zopet kvišku zravnaajo, se to delo ponovi. V nekaterih krajih imajo navado,

da v štibla delajo vozle sčimer se doseže isti uspeh. Z lomljenjem štibel ali narejanjem vozlov se doseže debelenje čebule, in ker ste Vi to opustili, je čebulna rastlina kvišku rasla, naredila je veliko štiblovje, čebula je pa ostala drobna.

— Pri dvoletnem pridelovanju se seje čebulno seme gosto, čebula se zaliva, pleve, drugače pa pusti, da nemoteno rase. Ko se štiblovje posuši, se male čebulice porujejo in hranijo čez zimo na suhem. Te pridelane drobne čebulice so čebulice za saditev in se prihodnjo pomlad posade po 18 — 20 cm narazen na dobro pripravljena tla, in sicer tako, da gornji del gleda iz zemlje. Mnogokrat poženejo take čebulice cvetno štiblo, ki jo je zatreti. Meseca junija je štiblovje pripogniti ali zavozlati, kakor pri enoletnem pridelovanju. — Čebula, ki naj gre v seme, se pusti, da nemoteno rase in se štibla privežejo k palicam. Ko je večina semen črnkasta, se semenske glavice porežejo in se seme pusti, da na zraku zori. Seme ostane 2—3 leta kaljivo. Za pridelovanje semen se odberejo najlepše in najmočnejše čebule.

Vprašanje 28. Do kdaj je čas travnike gnojiti z umetnimi gnojili? (P. Z. v R.)

Odgovor: Travnikom je gnojiti s fosforovo kislino, s kalijem in z dušikom. Če se dajo te redilne snovi v obliki umetnih gnojil, ki so lahko raztopna, potem se z njimi lahko gnoji do zgodnje pomladi, t. j. do konca februarja. Razen kostne moke in Tomasove žindre so vsa tozadevna umetna gnojila lahko raztopna, zato je n. pr. s Tomasovo žindro dobro kolikor mogoče zgodaj gnojiti, vsaj še toliko časa, dokler sneg leži. Če pa hočete gnojiti namesto s Tomasovo žindro s superfosfatom, imate čas, ko je že zgnil sneg, saj se sploh ne priporoča s superfosfatom prezgodaj gnojiti, torej lahko gnojite konci meseca februarja, ali celo v pričetku meseca marca. Poleg žindre ali superfosfata je gnojiti s kalijem, in sicer v obliki kaljeve soli, in z dušikom v obliki čilskega solitra, amonijevega sulfata ali gnojnice. S čilskim solitrom je gnojiti, ko se že rast zbudi, dočim je amonijev sulfat poprej potresti, dokler je v zemlji še zimska vlaga.

Vprašanje 29. Prej sem imel vedno dober vinski jesih, ki se mi je pa pokvaril, ko sem enkrat dobil nekaj slabega vina. Čeprav sem ves stari jesih proč zli in posodo dobro z vrelim lugom osnažil ter nastavil nov jesih z dobrim vinom in s svežo materjo, vendar ne pridem več do dobrega jesiha. Vrč stoji na toplem kraju, toda jesih se slabo kisa in dela se veliko rjave gosčave. Kaj je vzrok, da se ne dela dober in močan vinski kis? (A. V. v R.)

Odgovor: Da se vzlic vsemu trudu ne dela dober in dovolj močan kis, more biti več vzrokov. Predvsem mora imeti vino, oziroma tekočina, ki se iz nje dela kis, v sebi dovolj alkohola. Drugič se tekočina destikrat kisa v premrzlem prostoru in poleg tega še v zaprti posodi, kamor zrak nima dostopa. Vsled tega se na površju tekočine namesto matrne kožice dela kan, ki brani, da se očetne bakterije ne morejo razvijati. Kan pa dela iz alkohola vodo in ogljikovo kislino, ki uhaja, torej tekočino, ki je pripravljena za kis, popolnoma pokvari. Če je pa ta tekočina močno alkoholna, potem se kan ne more razvijati, ampak vsled nepravilnega delovanja očetnih bakterij kisanje ni popolno; namesto očetne kisline se razvija veliko aldehida, to je snov, ki je neka medstopnja med alkoholom in očetno kislino, ima pa manj kisika kakor ta in ima neprijeten duh po miših. Na alkoholovi tekočini, ki se iz nje dela kis, se nareja fina, tenka kožica, ki se vidi, kakor bi bila mastna. Ta kožica se pozneje zdebela, da je, če je bolj stara, lahko tudi prst debela. V tem slučaju se seveda uleže na dno posode. Tej kožici pravimo klobuk, materna kožica ali zakis. Če si jo ogledamo z drobnogledom, bomo videli, da obstoji iz milijonov očetnih bakterij, ki so se sprijele, kakor da bi bile stekane. Ob tej kožici se seveda

alkohol hitro izpreminja v očetno kislino, da, če je kožica že močno debela in če nima zadosti alkohola v tekočini, razkraja celo očetno kislino v ogljikovo kislino in vodo, ali, drugače povedano, jo sežiga. Iz tega razvidimo, da bi posebno v že narejenem octu ne smeli pustiti očetne kožice, posebno ne, če je že močno debela, ker tukaj le škoduje, in sicer stem, da očet (kis) slabša. Iz tu povedanega morete posneti, kje tiči pri Vas vzrok, da se vino pravilno ne kisa.

Vprašanje 30. Rad bi dobil od kakega konjiškega polka konja za vožnjo in ježo, kakor jih menda običajno jeseni ali spomladi oddajajo posameznim prosilecem, zato prosim pouka, kam naj se obrnem in kako naj približno naredim prošnjo? (Dr. M. H. v M.)

Odgovor: Konji se dobivajo le od domobrinskih konjnikov. Na Kranjsko jih moremo dobiti samo od divizije jahajočih tirolskih strelcev v Inomestu in od švadrona dalmatinskih jahajočih strelcev v Sinju. Ti pa dajo samo kobile, in sicer le takim kmetovalcem, ki se pečajo s konjerejo, in se morajo zavezati, da bodo dobljene kobile za plemo rabili. Prošnjo je vložiti na poveljništvo omenjene divizije, oziroma švadrona, a povemo Vam naprej, da prošnja ne bo uspešna, ker sedaj takih kotil ni na razpolaganje, in če je kakšna, se odda po posredovanju samostojnega konjerejskega odseka naše družbe.

Vprašanje 31. Imam mnogo korenja, zato vprašam, če je korenje dobro za pitanje govedi, kako in koliko ga je pokladati? (J. T. v D.)

Odgovor: Korenje je izmed gomolja najboljše krmilo in se more s pridom rabiti za pitanje, zlasti ker tudi blagodejno vpliva na prebavljanje in na zdravje prebavil. Posamezni živali se more dati korenja za pitanje z ozirom na njeno velikost do 40 kg na dan. Korenje je pokladati sirovo in zrezano.

Vprašanje 32. Moje še precej rejene krave neprestano glodajo jasli in sploh les, ki do njega pridejo. Kako se prepreči glodanje lesa? (J. F. v D.)

Odgovor: Doslej je veljalo prepričanje, da goved gloda les, če dobiva krmo, ki ima v sebi premalo rudninskih redilnih snovi, zato se je priporočalo dajati taki govedi klajnega apna. V novejšem času se pa tudi trdi, da glodanje povzroča neka gliva, ki se nahaja na senu, ki prihaja iz mokrih ali močvirnih travnikov. Če je to resnično, potem je težko navesti proti glodanju drugo sredstvo, kakor da se poklada seno, ki ni okuženo po teh glivah.

Vprašanje 33. Ali je svinjo, ki je zvrгла v 8. tednu brez znanega vzroka, še iznova pripustiti in ali je taka svinja sploh še dobra za plemo? (F. I. v J.)

Odgovor: Da je svinja zvrгла, mora biti vsekakor kak vzrok, in ni dvomiti, da je taka svinja še vedno dobra za plemo. Kaj drugega bi se moglo le tedaj trditi, če je svinja bolna na spolovilih; potem bi bila seveda šele tedaj porabna za plemo, kadar se ozdravi, če je bolezen sploh ozdravljiva.

Vprašanje 34. Pri nas ponekod pričenjajo prasičem pokladati kar sirovo krmo, zlasti presnino: korenje, peso, krompir in repo. Ali sirova piča ravno toliko zaleže in izda, kakor kuhana? Jaz sem za kuhano pičo, zato vprašam, kakšnega mnenja ste Vi? (F. I. v J.)

Odgovor: Tudi mi smo odločno za pokladanje po možnosti sirove krme prasičem, ker tako krmo prasiči bolje izkoristijo ter se prihrani veliko dela in kuriva. Kuhana krma tudi dela prebavila ohlapna in dovzetna za razne bolezni. S kuhanjem se večina presnine prav nič ne zboljša, temveč še poslabša. Kuhano in vođeno krmo prasiči premalo prežvečijo in poslinijo, vsled česar jo nezadostno izkoristijo.

Izjeme pa seveda tudi morajo veljati. Če se pokladajo velike množine krompirja, ne gre tega sirovega pokladati, temveč ga je kuhati, a pokladati ga je vendar v obliki gostih žgancev, ki prasiča še vedno silijo, da jih žveči in s slino meša.

Vprašanje 35. Ali je kako sredstvo, odvaditi konja, da ne bo jasli grizel? Videl sem pred kratkim takega konja, ki je imel okoli vratu zadrgnjen usnat pas, vsled česar ni mogel več jasli gristi. Tako ravnanje smatram za trpinčenje. (I. H. v B.)

Odgovor: Delati je razliko med konjem, ki ima razvado, da samo jasli grize, in tistim, ki obenem zrak požira. Konji zadnje vrste se imenujejo hlapavci. Če konj samo jasli grize, ni to taka nesreča in se razvada da deloma preprečiti, če se jasli s ploščevino obijejo ali na kak drug način zavarujejo. Drugače je s konji hlapavci. Ti požirajo zrak, prebavila oslabe in konji bolehalo. Proti temu je pač najboljše sredstvo poseben pas okoli vratu, ki živali nič ne trpinči, če je prav narejen. Prav dober je Burdajevičev pas. Če hoče konj hlapati in skloni vrat, pa stopijo spodaj pri pasu neke bodice vun, ki ga zbadajo, in konj se zboji, pa rajši hlaпанje opusti.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju, saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Cerkljah pri Kranju.

Mogoče ustrezemo čitateljem „Kmetovalca“, posebno pa udom cerkljanske podružnice, če povemo, kaj dela izvoljeni odbor med letom. Izvolitev odbora namreč doseže le tedaj svoj namen, če se ta shaja od časa do časa v posvet, kjer se prereštevajo važna kmetijska vprašanja, tikajoča se dotične podružnice. Posebno če se pišejo zapisniki takih sej, je poročilo občemu zboru prav lahko, kaj se je delalo, predlagalo, posebno pa, kaj se je doseglo. Zdi se nam, da je ravno v odborih pri naših podružnicah premalo dela. Če vzbudimo tu ali tam s temi vrsticami veselje do takega podrobnega dela, smo dosegli svoj namen.

Naše podružnice odbor je imel sejo dne 24. decembra 1908. Sklenilo se je primerno, da se prihodnjo pomlad zopet cepijo prasiči proti rdečici. Ravno tako je bila izročena občinskemu odboru prošnja z ozirom na soglasni sklep zadnjega občega zbora, da kupi bika plemenjaka občina, ali pa da v ta namen da podružnici primerno podporo.

Velike važnosti je bil razgovor, da se store koraki pri družbenem glavnem odboru, da bi se vršilo letošnje premovanje govedi za Gorenjsko v Cerkljah. Živinorejci naj že sedaj svojo živino za premovanje pripravijo, da se pokažemo svetu, da napredujemo in hočemo še bolj napredovati.

Važen je bil razgovor, kakim potem si nabaviti motor za mlačev, rezanje slame. Obveljala je misel, da je najboljša zadružna oblika, ker je treba tudi od zadružnikov nekaj kapitala, ki ga vplačajo v deležih, poleg tega se pa dobí primerno posojilo tudi s skupnim jamstvom. Končni sklep se stori v prihodnji seji.

Važno je omeniti, da se bodo v prihodnje vršili redni mesečni sestanki za razmotrivanje različnih kmetijskih vprašanj, ki se bodo prirejali redno drugo nedeljo v mesecu.

Na prvem sestanku je govoril g. cesarski svetnik in ravnatelj Pirc. Govornik je v Cerkljah vsled svojih stvarnih in poljudnih predavanj splošno znan in zelo priljubljen. Temu dokaz je bila naravnost ogromna udeležba.

Govoril je o živinoreji, kakšni naj bodo hlevi, svinjaki, o važnosti gibanja živine na prostem, oziroma na paši, s takim ognjem, tako prepričevalno in mestoma s šaljivimi vpletki, čeprav je tvarina resna, da si je na mah osvojil srca vseh navzočih.

Ker se bo vršil v mesecu februarju v Cerkljah zopet dvodnevni kmetijski tečaj, kmečki sestanek ta mesec izjemoma odpade, da bi kdo ne imel napačnih misli o sestankih.

Vsled tega bo prihodnji sestanek meseca marca in se pravočasno razglasi v tem listu. Naj „Kmetovalca“ le vsakdo pazno prebira, marsikaj se bo naučil, in tega mu ne bo žal! Posebno naj se zglašijo mnogo novih udov. Za tak okoliš bi se moralo razpečati najmanj 500 „Kmetovalcev.“

Kmetijske novice.

Petindvajsetletnico praznuje družbeni ravnatelj g. Gustav Pirc, odkar je bil imenovan (30. januarja 1884.) za tajnika c. kr. kmetijske družbe kranjske. Petindvajsetletnico svojega obstanka pa praznuje tudi „Kmetovalec“ in z njim g. Pirc, ki je sedaj tudi 25 let njegov urednik. K temu slavlju se pridružuje tudi petindvajsetletnica službovanja g. Pirca kot državnega potovalnega učitelja za kmetijstvo na Kranjskem. G. ravnatelj Pirc je danes po službenih letih najstarejši potovalni učitelj v Avstriji in med slovenskimi uredniki najdalje poslujoč, in sicer pri listu, ki je točasno najstarejši med slovenskimi kmetijskimi strokovnimi listi.

Izpremema določeb glede lova in škode, storjene po divjačini. Kranjski deželni zbor je v svojem zasedanju sprejel nujni predlog, da naj se v korist kmetijstvu, in zlasti v korist kmetu, uzakonijo izpremembe, tičoč se lova in škode, storjene po divjačini. Stem je narejen prvi korak k spremembi na boljše! Je pač skrajni čas, da se odstranijo tozadavne krivice. V pouk našim kmetovalcem, ki bodo mnogi mislili, da je sedaj že vse izvršeno, in da se ognemo za bližnjo bodočnost raznoterim vprašanjem, boli naslednje sporočeno: Za sedaj je sprejet označeni nujni predlog. Deželni odbor ima nalogo izdelati tozadavne zakonske predloge. V prihodnjem zasedanju deželnega zbora, ki bo menda prihodnje poletje, se bo šele podrobno razpravljalo o zakonskih predlogih, ki jih izdela deželni odbor, in deželni zbor končno sklene nove deželne zakone, oziroma izpremembe starih. Sklenjeni zakoni ali izpremembe morajo biti potem predložene cesarju v Najvišje potrjenje. Vse to pa traja nekaj časa in morda preteče leto ali še več, preden dobimo veljavne nove zakonske naredbe glede lova in škode, storjene po divjačini. Imejmo torej potrpljenje in bodimo hvaležni, da je pričetek storjen!

V varstvo planin. Kranjski deželni zbor je sprejel zakon o varstvu planin in pospeševanju planšarstva. Ta zakon stopi takoj v veljavo, ko dobi najvišje potrjenje. Poleg tega zakona je deželni odbor sprejel še naslednje tri predloge: 1. Deželnemu odboru se naroča, naj proučuje pašniške razmere sploh in, enako kakor za planine, izdela zakonski načrt, kjer naj se tudi pašniki pritegnejo v delovanje melioracij, ter načrt zakona predloži deželnemu zboru pri prihodnjem rednem zasedanju. 2. Deželnemu odboru se naroča, naj izdela deželnega zbora zakonski načrt za revizijo servitutnih pašnih pravic. 3. Deželnemu odboru se naroča, naj pregleda in sestavi nov kataster, kamor naj vpiše kot planine zemljiški kompleks na gorskem svetu, ki po svojem značaju ali sedanjosti rabi služiti samo za pašo.

Služba tehniškega pristava in namestnika primorskega nadzornika za poljedelstvo v X., oziroma v IX. činovnem razredu s stalnim potnim pavšalom v znesku

800 K je razpisana pri namestništvu v Trstu. Prosilci, ki morajo biti večji slovenskega ali hrvatskega ter nemškega in laškega jezika, naj vložijo svoje na c. kr. kmetijsko ministrstvo naslovljene prošnje do 20. februarja t. l. pri c. kr. namestništvu v Trstu.

Oddaja modre galice v Novem mestu. Kmetijska podružnica bo oddajala modro galico tudi letos nadobelo, t. j. v vrečah po 50 kg, ki se razdeli naročnikom na novomeškem kolodveru. Podružnica se je obrnila zaradi te oddaje na vsa župatstva novomeškega sodnega okraja s prošnjo, da nabirajo naročnike in pošljejo do 15. februarja t. l. izkaze naročnikov in plačano arh kmetijski podružnici novomeški. Opozorjamo tudi tem potom vse ude in druge vinogradnike na to oddajo in jih pozivamo, da se pravočasno oglase s svojimi naročili pri svojih županstvih.

„Določanje tolščobe v mleku“ je naslov drobnik knjižic, ki jo je ravnokar izdala opremljeno z 18 podobami c. kr. kmetijska družba kranjska kot IX. zvezek svoje „Kmetijske knjižnice“. Spis je priredil potovalni učitelj za kmetijstvo na Kranjskem Gustav Pirc. — Važen dohodek govedore je mleko, čigar vrednost je odvisna od njegove tolščobe. Umna reja govedi in umno mlekarstvo nista mogoča brez določanja tolščobe v mleku. Pri vsaki pravi živinorejski zadruzi ni dovolj vedeti samo to, koliko mleka daje v čredno knjigo vpisana krava na leto, temveč tudi to, koliko daje dragocene mlečne tolščobe. Zadruga mlekarna more le tedaj resnično doseči svoj trgovski smoter in vzgojevalni cilj, če plačuje mleko po vrednosti, ki je v trgovini odvisna edino od množine mlečne tolščobe. Ta spis je torej namenjen živinorejskim zadrugam ter njihovim udom, ki morajo poznati važnost mlečne tolščobe in okoliščine, kako je preiskovati mleko na tolščobo. Preiskava mleka na tolščobo po dr. Gerberjevem načinu, ki je dandanes najprimernejši, je v tem spisu popolno pojasnjen in popisan, da v kakem slučaju tudi kak zadostno naobražen nestrokovnjak more po njem zanesljivo preiskovati mleko. Zanesljivo preiskovanje mleka pa ni lahko, in prireditelj tega spisa odkritosrčno priznava, da mu je bil namen pri spisovanju te knjižice, prizadete kroge prepričati, da najbolje store, če pošiljajo mleko preiskovat izvežbanim kemikom, in sicer na Kranjskem kmetijskokemijškemu preskušališču v Ljubljano, kjer se to delo ne le cenije, temveč, kar je poglavitno, tudi resnično zanesljiveje izvršuje kakor pri zadrugah. Cena knjižice je za družbene ude s poštnino vred 25 h, za neude in v knjigotrštvu 30 h brez poštnine.

Izvestja društva za pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja za leto 1908. Sestavljen društveni tajnik, ing. chem. J. Turk. Sliko dr. E. Kramerjevo in 21 podobami. Ljubljana 1908. Založilo „Društvo v pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja.“ Tiskali Jožefa Blasnika nasledniki. — Društvo v pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja jako pridno deluje ter ima vidnih izdatnih uspehov. Izvestja, ki jih je društvo izdalo za l. 1908, in jih je sestavil društveni tajnik g. inž. J. Turk, jasno kažejo, kolikega pomena je to društvo v gospodarskem oziru za ljubljansko barje. Gospod izvestitelj se na prvem mestu spominja svojega prednika, gospoda dr. E. Kramerja, ter je „Izvestjem“ dodal tudi njegovo sliko, v prvem delu pa opisuje društveno delovanje, ki obsega priskrbovanje semen in umetnih gnojil po znižani ceni društvenikom ter mnogobrojne gnojilne poskuse na travnikih, pri pesi in krompirju. Ti poskusi so za Barjane velike praktične vrednosti, ker jim kažejo način, obseg in uspeh gnojenja. Pri izvajanju naukov iz primerjalnih gnojilnih poskusov bi bilo — v izogib kakemu ugovoru — dobro pripomniti, da so ta izvajanja veljavna za take razmere, v kakršnih so se poskusi delali. Jako dobro je gosp. izvestitelj pogodil, da je v drugem

delu podal kratek pouk o pomenu umetnih gnojil s posebnim ozirom na njih umno uporabo na ljubljanskem barju. Tu je nakratko opisano rastlinsko življenje ter bistvo in raba umetnih gnojil z ozirom na njih vsebino in na rastline, ki jim je gnojiti. Marsikak Barjan bo šele potem prav razumel in vedel ceniti gnojilne poskuse, opisane v prvem delu „Izvestij“, ko prebere drugi del. Tretji del podaja posnetek iz zgodovine osuševanja ljubljanskega barja. Ta del je že zato zanimiv, ker se se baš začela dela za osuševanje barja, ki bo iz zdravstvenih in gospodarskih ozirov tako zelo važno, ne samo za barske gospodarje, ampak tudi za Ljubljance. Zadnji del nam v podobi in besedi predstavlja nekaj važnih poljedelskih strojev, ki se vsled vedno večjega pomanjkanja kmetijskih delavcev čimdaljebolj priporočajo gospodarjem, da morejo z manjšim številom delavcev zmagovati neizogibna opravila. Iz tega kratkega pregleda je razvidno, da izvestja društva v pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja niso le koristna Barjanom, ampak tudi sploh vseskozi zanimiva.

Družbene vesti.

* **Dušičnato umetno gnojilo, in sicer amonijev sulfat**, bo družba imela odslej v zalogi. Cena temu gnojilu bo približno 31 K za 100 kg. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju itd. in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozorjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št. in na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v tej številki „Kmetovalca“.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro po 8 K 19 odstotno, in po 7-60 K 18 odstotno, za 100 kg. Te cene veljajo za nadrobno oddajo v družbenem skladišču. Pri naročitvah v celih vagonih se odračunajo skladiščni stroški in se torej dovoli znaten popust. V zalogi ima družba le 19- in 18 odstotno Tomasovo žlindro.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročitvah v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12-14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12-odstoten in sme v razmerju z gorenje ceno le 6-86 K veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnejiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še pribrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, ima družba vedno v zalogi ter jih oddaja prve

po 19 K in druge po 17 K 50 h. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Sezamove tropine** ima družba odslej zopet v zalogi.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračuna za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozorjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Oddaja ameriških trt in cepljenk.

Kmetijska podružnica v Novem mestu ima naprodaj prav lepe sajenke riparije portalis in cepljenke.

Cena sajenkam je določena na 4 K za 100 trt, cepljenkam pa na 20 K za 100 trt. Pri večjih naročitvah se cena cepljenkam primerno zniža. Cepljenke so požlahtnjene z najbolj priporočenimi vrstami, kakor s španjolom, z laškim rizlingom, z veltincem, s silvancem, s portugalko in z žametasto črmino.

Pravico do trt imajo vinogradniki iz novomeškega in drugih dolenskih okrajev.

Naročila se sprejemajo do 28. februarja 1909.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 20. januarja 1909.

V. Rohrman, načelnik.

Oddaja sadnega drevja.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobe iz podružnične drevesnice brezplačno po štiri sadna drevesa. Čez to število jih morajo dobiti udje proti plačilu 70 h za drevo.

Neudje morejo dobiti drevesa po 1 K 20 h v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Drevje je izredno lepo in močno in pocepljeno z najpripravnějšími vrstami za Dolenjsko.

Naročila se sprejemajo do 28. februarja 1909.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 20. januarja 1909.

V. Rohrman, načelnik.

Št. 29.607.

R a z g l a s.

Ker namerava brambovska uprava v pokritje svoje potrebščine remonte za ježo (konjištvo) spomladi 1909 kakor doslej deloma tudi na semojih za remonte nakupiti, se je od strani c. kr. ministrstva za deželno brambo zaukazalo dotični naborni komisiji c. kr. brambovskega ulanskega polka št. 6, ki ima izvršiti ročno nakupovanje, da se udeleži semnja za remonte v Št. Jerneju, ki se obenem na dan

9. marca 1909. l.

ob 9 predpoldnem razpisuje.

Na tem semnju, kjer bo uradovala navedena naborna komisija za remonte, se bodo nakupovali le konji v starosti 4 do 7 let, višočine 158 do 166 cm, ki so močnega hrbita in pravilne izdatne

boje, in se bo **konjerejcem** za take konje, ki so popolnoma sposobni kot remonte za ježo (konjištvo), plačevala remonta cena 700 K ter se bo prisodila po kakovosti in z ozirom na druge okolnosti iz sredstev c. kr. ministrstva za kmetijstvo še premija povprečnih 100 K za enega konja.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

Ljubljana, dne 23. decembra 1908.

Oddaja sadnega drevja in trt udom kmetijske podružnice v Mokronogu.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobi vsak ud kakor lani tudi letošnjo pomlad iz podružnične drevesnice brezplačno po štiri sadna drevesca. Če to število jih dobijo udje proti plačilu 50 h za drevo. Neudje morejo drevesca dobiti po 80 h le v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Oni podružnični udje, ki ne vzamejo brezplačnih dreves, dobe brezplačno po dvajset cepljenih trt. Vinogradniki, ki žele za svoje vinograde večje število cepljenk po 12 h komad, se opozarjajo na naslednji razglas.

Za drevesa se je zglašiti pri gosp. Edvardu Vencajzu v Mokronogu, za trte pa pri g. Francu Prijatelju v Trzišču, in sicer najpozneje

do 20. februarja t. l.

Najbolje pa je, da se podružnični udje, bodisi za brezplačna drevesa ali brezplačne trte, zglase pri svojem zaupniku, ki bo zanje tudi dobil drevesa in trte iz podružničnih nasadov. Zaupniki pa so ti p. n. gospodje: Hladnik Ivan za trebelski, Novak J. za mirenski, Prijatelj Franc za tržiški, Vencajz Edvard za mokronoški, Ulm Anton za šmarješki, Zupančič Francišek in Vidmar Leopold za šentruperski okoliš.

Pomniti je, da se brezplačno dobe ali samo drevesa, ali pa samo trte.

Oni udje, ki se za drevesa ali trte ne zglase do določenega časa, izgube pravico do brezplačnega števila trt ali dreves.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,

dne 17. januarja 1909.

J. A. grof Barbo, načelnik.

Oddaja cepljenih trt v Trzišču pri Mokronogu.

Iz podružnične trtnice v Trzišču pri Mokronogu se bo tudi letos oddalo okoli 50.000 cepljenih ameriških trt najboljše kakovosti po znižani ceni 12 h komad, in sicer le prosilec, ki so podružnični udje, kajti že samo vinogradniki, ki so udje podružnice, bodo prosili dvakrat toliko množino trt, kakor jih ima podružnica na razpolago; zaradi tega ne morejo priti v poštev drugi vinogradniki. Pa tudi udje-vinogradniki smejo prositi le za toliko cepljenk, kolikor jih sami za svoj vinograd potrebujejo, in ni dovoljeno te cepljenke oddajati ali prodajati drugim.

Prošnje za te cepljenke naj udje-vinogradniki vložijo najkasneje

do 20. februarja t. l.

pri gospodu Francu Prijatelju v Trzišču. Lahko pa tudi svoje prošnje javljajo pri gosp. podružničnih zaupnikih.

Na poznejše prošnje se ne bo oziralo.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,

dne 17. januarja 1909.

J. A. grof Barbo, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Novem mestu, ki bo v ponedeljek, dne 1. marca t. l. ob dveh popoldne v društvenem prostoru (v hiši g. Jakšeta v Novem mestu).

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Poročilo o računih.

Založba c. kr. kmetijske družbe kranjske.

3. Predlogi za občni zbor v Ljubljani.

4. Slučajnosti.

Opomnja. Če ob zgoraj določenem času ne pride zadosti udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje z istim sporedom, ne glede na število navzočih.

Novo mesto, dne 20. januarja 1909.

V. Rohrman, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice za ilirskobistriški okraj, ki bo 14. februarja t. l. ob treh popoldne v čitalnici v Trnovem pri „Mesarju“.

S P O R E D

se bo vršil v zmislu § 32. družbenih pravil. Vršila se bo tudi volitev načelnika in 4 odborikov, in sprejemale se bodo naročitve na umetna gnojila.

Kmetijska podružnica v Ilirski Bistrici,

dne 18. januarja 1909.

Mart. Zarnik, t. č. načelnik.

Urbančič, t. č. tajnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Ravnem nad Krškimi, ki bo dne 14. svečana t. l. ob 3 popoldne v načelnikovi hiši.

S P O R E D:

1. Račun za leto 1908.
2. Volitev tajnika, namesto dosedanjega, ki je odstopil.
3. Prosti razgovori.

K mnogobrojni udeležbi uljudno vabi

Andrej Pirc, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Mošnjah, ki bo v nedeljo, dne 7. februarja ob treh popoldne v šolskem poslopju v Mošnjah.

S P O R E D:

1. Poročilo o stanju podružnične blagajne.
2. Volitev načelnikstva.
3. Raznoterosti.

Pripomnja. Če ob določeni uri ne bo zadosti udeležencev, bo pol ure pozneje zborovanje pri vsakem številu udov.

K polnoštevilni udeležbi vabi

odbor.

Listnica uredništva.

I. N. v Č. Če je kupec stavil za pogoj, da doprinesete veljaven živinski potni list, in če se tega pogoja niste držali, potem kupec ni zavezan vola prevzeti.

I. T. v K. Eternit je dobra tvarina za kritje streh in stane štirjaški meter 3 $\frac{1}{2}$ do 4 K z delom vred. Berite tudi tozadevni odgovor na 362. vprašanje v 22. št. lanskega »Kmetovalca«. — Glede vodovoda naprosite najprej deželni odbor, da po svojem inženirju da narediti načrt in proračun, in na podlagi tega prosite potem za deželno in državno podporo.

Vprašalec iz Homa pri Št. Rupertu ne odgovorimo, ker pismo ni podpisano.

P. V. v Ž. Za delo babic ni nikjer določena stalna pristojbina, in je babici prepuščeno, da stavi primerne zahteve, oziroma strankam, da se z njo dogovore. Takozvane okrajne babice, ki dobivajo neznačajno letno plačo iz kakega okrajnega zaklada, so samo dolžne pomagati v revnih hišah, kjer ne morejo nič plačati.

Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.